

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นเทศบาลตำบลบ้านกรด

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในปัจจุบันเมืองไทยเราได้กลายเป็นประเทศที่เปิดรับเอาความรู้และเทคโนโลยีของต่างชาติเข้ามาอย่างมากมาย ทำให้ไทยกลายเป็นประเทศที่มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยี จากผลของการรับเอาวัฒนธรรมของชาติอื่นมานี้เอง ทำให้ประเทศของเรา ชุมชนของเรานี้ก็ถึงความสำคัญของภูมิปัญญาชาวบ้าน และเทคโนโลยีในท้องถิ่นอันดี ที่เคยสืบทอดกันมาช้านาน ปัจจุบัน วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของไทยเราส่วนมากจะยังคงปฏิบัติสืบทอดกันมาตามชนบทหรือ ตามท้องถิ่นห่างไกล ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่ยังคงมีการสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน และเทคโนโลยีในท้องถิ่นอยู่ ดังนั้นการศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านของเราจึงเป็นการธำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่นเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นการเผยแพร่ภูมิปัญญาในท้องถิ่นให้แก่ผู้ที่สนใจได้รับทราบ และร่วมภูมิใจกับบุคคลในท้องถิ่นด้วย ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่กับสังคมมนุษย์มาช้านาน เป็นการดำรงในวิถีชีวิตที่เกี่ยวพันกับธรรมชาติของแต่ละท้องถิ่นโดยมีการปรับสภาพการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติตามกาลเวลา

ความหมายของภูมิปัญญา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายของคำว่า ภูมิปัญญาไว้ว่า “พื้นความรู้ความสามารถ” ภูมิปัญญาหมายถึงทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะคน หรือเป็นลักษณะสากล ที่หลายถิ่นมีคล้ายกันก็ได้ ภูมิปัญญา ชาวบ้านในแต่ละถิ่นเกิดจากการแสวงหาความรู้ เพื่อเอาชนะอุปสรรคทางธรรมชาติ ทางสังคม ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ภูมิปัญญานี้จึงเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและชาวบ้าน เช่น การประกอบพิธีกรรมของชุมชน หรือประเพณีการรวมกำลังช่วยกันทำงานใหญ่หลวงเกินวิสัยที่จะทำสำเร็จได้โดยคนเดียวเป็นต้น ภูมิปัญญาหมายถึง แบบแผนการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าแสดงถึงความเฉลียวฉลาดของบุคคล และสังคม ซึ่งได้สั่งสมและปฏิบัติสืบทอดกันมาภูมิปัญญาจะเป็นทรัพยากรของบุคคลหรือ ทรัพยากรความรู้ก็ได้ทรัพยากรความรู้ที่ถือว่าเป็นภูมิปัญญา ได้แก่ ความรู้ในสาขาอาชีพหรือวิชาการด้านต่างๆ เช่น การคัดเลือกพันธุ์ข้าว การถนอมอาหาร วัฒนธรรม ศิลปะ จารีตประเพณี เป็นต้นส่วนทรัพยากรบุคคลที่ถือว่าเป็นภูมิปัญญา ได้แก่ ชาวนาผู้ประสบความสำเร็จในการผลิต พราหมณ์ผู้เชี่ยวชาญในบายศรี เป็นต้น ภูมิปัญญาท้องถิ่น (local wisdom) หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน (popular wisdom) เป็นคำที่รู้จักกันมานานพอสมควร เป็นคำที่มีความหมายลึกซึ้ง หลายแง่มุม ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ในแง่มุมต่างกัน

สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน จะเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้เอง และนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา เป็นเทคนิควิธี เป็นองค์ความรู้ของชาวบ้านทั้งทางกว้างและทางลึกที่ชาวบ้านคิดทำ โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้าน คิดค้นขึ้น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนา แก้ปัญหา เป็นทั้ง สติปัญญาและองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ดังนั้นจึงมีความครอบคลุมเนื้อหาสาระ และแนวทางดำเนินชีวิตในวงกว้าง ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบไปด้วยองค์ความรู้ใน หลายวิชาดังนี้

๑. ด้านเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนามาบนพื้นฐาน คุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหา การเกษตร เป็นต้น

๒. ด้านหัตถกรรม หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานฝีมือ หรืองานช่างที่ทำด้วยมือหรืออุปกรณ์ อย่างง่าย โดยไม่ใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่นงานจักสาน ทอผ้า เย็บปักถักร้อย การทำ เครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

๓. ด้านศิลปกรรม หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านศิลปะ สาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทศนศิลป์ คีตศิลป์ งานดนตรี เป็นต้น

๔. ด้านการแพทย์ไทย หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการป้องกัน และรักษาสุขภาพ ของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแบบพื้นบ้าน

๕. ด้านภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท เช่น บทเพลง นิยาย เรื่องสั้น นิทาน หนังสือ ตำรา เป็นต้น

๖. ด้านอุตสาหกรรม หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักร เป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายการผลิตสิ่งของเป็นจำนวนมากเพื่อการค้า แลรวมถึงงานด้านการ บริการ เช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป โต๊ะ ตู้ เตียง การแปรรูปผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

๗. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล และยั่งยืน เช่น การบวชป่า การทำแนวปะการังเทียม การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น

๘. ด้านอื่นๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

แยกตามประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ที่	ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น	ชื่อภูมิปัญญา/ผลงาน	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา
1	ด้านเกษตรกรรม	1.แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง 2.แหล่งเรียนรู้สมุนไพรพื้นบ้าน ศพด.ทต.บ้านกรูด	นางนวลจันทร์ จอมเกตุ นางสาวสุนทรา พยัคคา
2	ด้านหัตถกรรม	ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว	นายวรพล สิทธิสาร
3	ด้านศิลปกรรม	งานด้านดนตรี	นางสาวรัชณี กุลวิสุตปัจจิต
4	ด้านการแพทย์ไทย	สมุนไพรจันทน์ (ผลิตภัณฑ์ความงาม จากสมุนไพร)	นางขวัญใจ ทอดสนิท
5	ด้านภาษาและวรรณกรรม	รำลือเปี้ยว เขียนหนังสือ/แต่งบทร้อยกรอง	นายสุริยา แผงแก้ว นางสาวรัชณี กุลวิสุตปัจจิต
6	ด้านอุตสาหกรรม	การทำเฟอร์นิเจอร์ไม้	นายโกศล ทองแท้
7	ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	การอนุรักษ์ป่าชายเลน	นางกำไล คำทรัพย์
8	ด้านอื่นๆ เช่น ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารพื้นบ้าน	พิธีกรรมทางศาสนา โหราศาสตร์	นายมานิช หนูเล็ก

ด้านการแพทย์ไทย

ด้านภาษาและวรรณกรรม

ด้านอุตสาหกรรม

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ด้านอื่นๆ พิธีกรรมทางศาสนา / โหราศาสตร์

